

урочистим хресним ходом Почаївської ікони Богородиці, яка два дні була виставлена в церкві для поклоніння. З серпня 1998 року храм відвідала чудотворна ікона Богоматері «Призри на смиренне».

У ювілейний 2000 рік від Різдва Христового, 24 серпня, митрополит Ніфонт освятив місце під новий храм Різдва Христового, і заклав наріжний камінь.

Храм будувався на пожертви парафіян, кошти Волинської Єпархії, обласної ради і адміністрації та спонсора Валентина Волосюка. 12 листопада 2005 року владики Ніфонт освятив престол новозбудованого храму.

14 грудня 2008 року після закінчення оздоблювальних і художніх робіт митрополит Ніфонт освятив ікони і храм. Іконописці храму - Василь Григорович Криштальський та Іван Іванович Тимчук.

За Божим промислом з благословення владики Ніфонта дух вірних підтримували святині, які побували у храмі: влітку 1994 року - чудотворна ікона Почаївської Божої Матері; 3 липня 1998 року - чудотворна ікона «Призри на смирення»; 3 червня 2003 року - моці преподобних Іова і Амфілохія Почаївських. 17-18 листопада 2003 року - кровоточива ікона Спасителя, мироточиві ікони Матері Божої і святителя Миколая; 9 грудня 2006 року - чудотворна ікона «Пантанасса», 1 вересня 2009 року - чудотворна ікона «Скоропослушниця». Поклонялися вірні мощам преподобного Серафима Саровського і Підляських святих, іконі «Чорнобильський Спас».

Урочисті соборні богослужіння архієрейським чином з участю митрополита Ніфонта проводились на престольне свято храму у 2008, 2010 роках.

При храмі діє любительський хор, псаломщиком понад 35 років була Ольга Іванівна Крамаревич. Діє дитяча недільна школа. [3].

У вересні 2007 року благочинний, настоятель храму протоієрей Олександр Пасічник здійснив паломництво в Єрусалим.

За великі заслуги перед Українською Православною Церквою та багаторічну службу благочинний митрофорний протоієрей Олександр Пасічник нагороджений численними грамотами, орденами: у 1994 році - другим Хрестом з прикрасами; до 1000-ліття Волинської Єпархії удостоєний права служби Божої при відкритих царських вратах по «Отче наш». У 1997 та 2003 роках - орденами «Преподобного Нестора Літописця» I і II ступенів. У травні 2000 року - ювілейним орденом «Різдва Христового – 2000» II ступеня. У грудні 2009 року - орденом «Почаївської ікони Пресвятої Богородиці». У нього є багато державних нагород.

Таким чином, релігійне життя Горохова повноцінно розвивається. Як і колись в часи, храми перетворились в культурні і освітні центри. Священики і громада з повагою відносяться до надбань минулих поколінь і з кожним роком їх збагачують та оберігають.

1. Кривенький С. Ф. *Волинь моя пісні для народного хору, вокального ансамблю та солоспіву*. – Луцьк: ВО РВП «Надстир'я», 1999. – 288 с.

2. *Спогади горохівчан*.

3. *Спогади протоієрея Олександра Пасічника*.

4. Чучман Л. П. *Горохів. Історико-краєзнавчий нарис*. – Луцьк, ВО РВП «Надстир'я», 2001. - 220 с.

5. <http://gorokhiv.com> – офіційний сайт міста Горохів

**Світлана ЛОКАЙЧУК, Григорій ОХРИМЕНКО,
Наталія СКЛЯРЕНКО, Тетяна СТРЕМЕНЮК (Луцьк)**

ОПИС ПАМ'ЯТОК СК (СТЖИЖОВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ) НА ТЕРИТОРІЇ ВОЛИНІ ТА ЛЮБЛІНЩИНИ (за Є. Глосіком)

Станом на 1962 р. було відомо 34 пункти, де виявлено матеріали СК. Цими пам'ятками є поселення, поховання, сліди поселень. Окремі місцезнаходження потребують перевірки. Є. Глосік відомі на той час пам'ятки СК подав у двох групах. Перша, західна, названа ним люблінська, друга, східна, – волинська [Glosik, 1968, s. 66]. Поділ на дві групи, межею яких є р. Західний Буг, очевидно, умовний. Цілком імовірно, що пам'ятки в басейні р. Луги разом із люблінськими могли становити один культурно-племенний організм. Проте подібне припущення необхідно глибоко вивчити. Опис пам'яток подано у вигляді каталогу з послідовним викладом такої інформації: 1) місцезнаходження; 2) характер пам'ятки (поселення, поховання

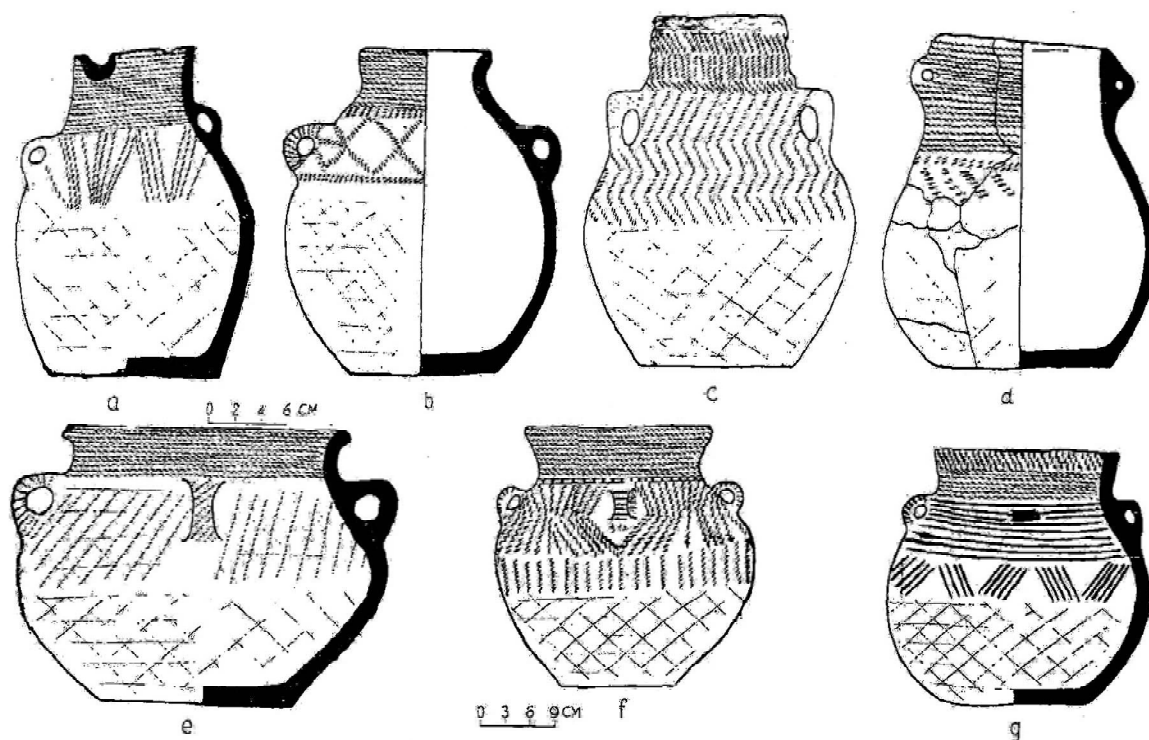

Рис. 1. Амфори стжайшівської культури: тип А (а – д), тип В (е – г) (за Є. Глосік)

тощо); 3) локалізація (на місці, корінному березі, дюні); 4) умови виявлення пам'ятки; 5) історія дослідження; 6) короткий опис матеріалів; 7) місцезнаходження матеріалів; 8) література.

Люблінська зона

1. Деніска Нове (пов. Томашув Любельські)

Пункт 1.

Характер пам'ятки: залишки поховань та сліди поселення.

Місцезнаходження: на місці кар'єру піску та щебеню в Денісках Нових.

Дослідження: під час вибирання щебеню та піску в 1953 р. відкрито поховання зі зброєю, знаряддями.

Поховання знищені. У 1959 р. консерватор Я. Гурба проводив у цьому місці рятівні дослідження.

Матеріали: Яма (дно) 1, знищена: знайдено 4 крем'яні відщепи, вуглинка; серед випадкових знахідок уламок тонкостінної посудини, з обох боків протертої травою, у тому числі уламок вінця з потовщенням та відтисками шнура; кілька уламків кременю.

Зберігається: *Zakład Archeologii Polski UMCS w Lublinie*

Література: *Gurba J., 1960, s. 211–233; Głosik, 1968, s. 68.*

2. Грудек Надбужний (пов. Грубешів).

Пункт 1а (1с).

Характер пам'ятки: сліди поселення.

Місцерозташування: підвищення (високе) над р. Західний Буг із стрімким пониженням до річки зі сходу, зване Городищем або Боцянова Гора. Розкоп закладено в західній частині пам'ятки [Głosik, 1968, гус. 15].

Ситуація: знахідки матеріалів КЛП та СК на поверхні та в орному шарі.

Дослідження: К. Яжджевські, Т. Поклевські в 1952 р.

Матеріали: уламки кераміки, у тому числі зі шнуровим орнаментом.

Зберігається: *Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi*

Література: *Jażdżewski, 1958, s. 284; Poklewski, 1958, s. 287, 322, 323.*

Пункт 1б (1с).

Характер пам'ятки: цвинтар з трьох поховань (А); інші знахідки з культурного шару (В).

Місцерозташування: східна частина (b) городища.

Ситуація: поховання виявлені вище від культурного шару КЛП.

Дослідження: Я. Ковальчик, Я. Глосік у 1956–1957 рр.

Матеріали: Поховання 1 (2): в ямі рештки молодої жінки та дитини. Скелет випростаний, орієнтація – захід–схід. У похованні знайдено: 1) низьку двовуху амфору (tabl. XII, 3); 2) малу посудину з S-подібним профілем (tabl. XII, 4); 3) кубок зі звуженим дном [Głosik, 1968, tabl. XII, 1]; 4) кістяну шпильку [Głosik, 1968, tabl. XII, 2].

Поховання 2: також в ямі, знайдено скелети чоловіка, жінки та дитини. Чоловік похований на боці в скорченому положенні, без інвентарю. Невідомо, чи поховання належить до СК.

Поховання 3: в ямі знаходився скелет у випростаній позиції, орієнтація: захід–схід. Перемішані кістки хребта, ребер. У похованні були: 1) струнка амфора; 2) амфора чотириривуха, низька; 3) посудина з яйцеподібним тулубом та накривкою; 4) мала яйцеподібна посудина; 5) кістяний предмет з гачком; 6) кістяний стилет; 7) крем'яний наконечник стріли; 8) велика намистина з мушли.

Поховання 4 (7): окреме, випростане. Покійника покладено на животі; орієнтація: схід–захід. Супровідний інвентар: 1) грушоподібна амфора; 2) посудина з кулястим тулубом та циліндричною шийкою; 3) кубок; 4) кістяне шило. Виявлено також фрагменти посуду, у тому числі: 1) уламок посудини, з ручкою, прикрашеною відтисками шнура (tabl. XX, 7); 2) частину шийки посудини, оздобленої доокружними відтисками шнура, нижче від яких нанесено прямокутні дрібні штампи. Внутрішній бік шийки покритий сіткою відтисків шнура (tabl. XII, 8); 3) фрагмент верхньої частини посудини з вертикальними відтисками шнура та дрібними відтисками [Głosik, 1968, s. 68, 69, tabl. XII; Głosik, 1958, s. 382–384; Głosik, 1957, s. 647, 660–663; Głosik, 1959, s. 23–26; Głosik, 1960, s. 81–83; Kowalczyk, 1957, s. 301–303].

Пункт 11 (6).

Характер пам'ятки: сліди поселення.

Місцезнаходження: надзаплавна тераса долини Західного Бугу, розташована на північний захід від городища.

Дослідження: Т. Домбровська, Т. Ліана, А. Узаровіч у 1961 р.

Матеріали: Розкоп А, глибиною 0,2–0,4 м. Виявлено: фрагменти верхньої частини посуду, діаметр вінець 16 см (rys. 16: a); фрагмент шийки товстостінної посудини, діаметр вінець 22,5 см (rys. 16: b); фрагмент вазоподібної посудини з діаметром отвору 14 см (rys. 16: c); уламок широковідкритої посудини з діаметром отвору 22 см (rys. 16: h) (rys. 17: a–j) [Głosik, 1968, s. 68–71].

Література: Uzarcowiczowa, 1964, s. 429.

3. Городло (пов. Грубешів).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: сліди поселення.

Зберігається: Zakład Archeologii Polski UMCS w Lublinie

Матеріали не опубліковані.

4. Єзерна (пов. Томашув Любельскі).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: знахідки, зібрані на дюні.

Місцезнаходження: біля с. Єзерна.

Дослідження: Л. Савіцкі 1948 р.

Матеріали: Кільканадцять фрагментів кераміки СК (tabl. XIV: A 1, 2)

Зберігається: у РМА w Warszawie.

Література: Nosek, 1957, s. 254; Podkowińska, 1949, s. 147–149.

5. Краснистав (пов. Томашув Любельскі).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: знищене поселення.

Місцезнаходження: на території цегельні “Рокуй”.

Дослідження: Я. Гурба в 1956 р.

Матеріали: Яма 1. Виявлено повністю реконструювану яйцеподібну посудину з діаметром вінець 15 см (tabl. XII, E 9); малу бочкоподібну посудинку висотою 8 см, діаметр вінець якої 6,5 см, дна – 5 см (tabl. XIII, E 8); а також фрагменти посуду, крем'яних сокир, розтирачі до жорен; кістки тварин: свиней, кози, коня.

Зберігається: в PWRN w Muzeum Lublina.

Література: J. Gurba, 1956, s. 112.

6. Кжевіца (пов. Томашув Любельскі).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: цвинтар, знищений при будівництві дороги. Досліджено одну могилу.

Місцезнаходження: 1,5 км на захід від будівель PGR Krzewice на лесовому підвищенні біля дороги. Поряд із скелетом людини знаходилися рештки коня.

Дослідження: Я. Гурба в 1959 р.

Матеріали: Поховання 1 в ямі. Скелет випростаний, покладений на правому боці, ліва нога трохи зігнута в коліні. Голова повернута на схід, правою скронею до землі, обличчям на північ. Поховальний інвентар: 1) оздоба, виготовлена з двох частин іклів вепра з отворами на кінцях, довжина її – 10 см, ширина – 1,7 см (tabl. XIII, В 3); 2) кістяне шило (фрагмент) довжиною 6,7 см, діаметром 0,4 см (tabl. XIII, В 4); 3) скребок (tabl. XIII, В 5); 4) чотири наконечники стріл (серцеподібні), довжина яких 2,5 см, 2 см, 1,8 см (tabl. XIII, В 6); 5) мідна сережка у фрагментах – була на лівій скроні.

Зберігається: в Muzeum Lublina.

Література: J. Gurba, 1960, s. 16–18.

7. Раціборовіце (Раціборовіце-Колонія) (пов. Грубешів).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: зі знищеного цвинтаря досліджено одне поховання.

Місцезнаходження: з правого боку дороги Хелм – Хрубешів на невисокому пагорбі над потічком (tabl. XIII, D).

Дослідження: З. Слюсарського в 1956 р.

Матеріали: Поховання 1. Скелет знаходився в ямі у випростаній позиції, орієнтація захід–схід. Супровідний інвентар: 1) струнка двовуха амфора; 2) кілька накладок до пояса (?) з ікол вепра; 3) фрагмент крем'яного серпа (?); 4) три серцеподібні наконечники стріл; 5) кілька намистин з мушлів та фаянсу.

Зберігається: відділ археологічний Muzeum Lubelskiego.

Література: J. Glosik, 1968, s. 72.

Пункт 2.

Характер пам'ятки: Досліджено 16 поховань та рештки 1 житла.

Матеріали: Поховання 1. Випростане поховання в ямі, орієнтація схід-захід.

Супровідний інвентар: 1) амфора двовуха; 2) великий кубок з вухом, прикріпленим до шийки; 3) серпоподібний кинджал; 4) крем'яна сокира, овальна в перетині; 5) провертка; 6) десять фаянсових намистин та кільканадцять з мушлі.

Поховання 2. Подвійне поховання в ямі. Скелети випростані, орієнтовані по лінії захід-схід та схід-захід. Знайдено двовуху амфору.

Поховання 3. Випростаний скелет знаходився в ямі. Орієнтація – захід-схід.

Супровідний інвентар: 1) амфора двовуха багато прикрашена шнуровим орнаментом; 2) кубок; 3) фрагменти браслета (з міді?); 4) кільканадцять фаянсових намистин овальної форми.

Поховання 4. Випростаний скелет знаходився в ямі. Орієнтація – захід-схід.

Супровідний інвентар: бочкоподібна посудинка з трьома гудзками під вінцем.

Поховання 5. В ямі знаходилися перемішані кістки, дарунків не виявлено.

Поховання 6. В ямі знаходився випростаний скелет по лінії захід-схід. Супровідний інвентар: 1) струнка двовуха амфора; 2) широковідкрита яйцеподібна посудина; 3) три прямокутні накладки до пояса з отворами; 4) три фрагменти мідних дротиків завбільшки з голку [Glosik, 1968, s. 72–74].

Поховання 7. Аналогічне до поховання 6. Супровідний інвентар: амфора з двома вухами та кулястим тулубом, пишно прикрашена шнуром; 2) яйцеподібна посудина, оздоблена на шийці відтисками шнура; 3) п'ять накладок до пояса з отворами (з кістки та рогу); 4) вісім крем'яних наконечників стріл; 5) фрагмент провертки; 6) уламок ножа; 7) плоска крем'яна сокирка, прямокутна, з вузьким обухом; 8) серп; 9) кам'яна чотирибічна сокира з довгим вістряем, подібна до п'ятибічної; 10) три браслети, округлі в перетині, мідна сережка; 11) кільканадцять пацьорків з фаянсу та мушлі.

Поховання 8. Аналогічне до двох попередніх поховань. Супровідний інвентар: 1) струнка двовуха амфора, оздоблена хвилястими та вертикальними відтисками шнура; 2) кубок, багато прикрашений відтисками шнура; 3) низький черпак з видовженим вухом, вся поверхня якого покрита шнуровим орнаментом; 4) крем'яна сокира, лінзоподібна в перетині, із шліфованим лезом; 5) три знаряддя на крем'яних пластинах; 6) чотири наконечники до стріл, один із них серцеподібний.

Поховання 9. Аналогічне трьом попереднім похованням, орієнтація схід-захід, безінвентарне.

Поховання 10. Аналогічне попередньому. Супровідний інвентар: 1) грушоподібна амфора з малими вушками по краю вінець; 2) мала амфора з кулястим тулубом; 3) крем'яний серпоподібний ніж; 4) дві овальні фаянсові намистини.

Поховання 11. Аналогічне попередньому. Виявлено яйцеподібну посудину з 8-подібним профілем.

Поховання 12. В ямі були дрібні кістки. Супровідний інвентар: 1) мала широковідкрита чарка з двома вушками зверху; 2) велика трапецієподібна миска; 3) крем'яний відщеп; 4) чотири фаянсові намистини та чотири намистини з мушлі.

Поховання 13. В ямі були дрібні кістки. Виявлено двовуху амфору кулястої форми з циліндричною шийкою, оздоблену відтисками шнура.

Поховання 14. Аналогічне похованням 10, 11 та іншим. Виявлено двовуху амфору з яйцеподібним тулубом, прикрашену шнуровим орнаментом у верхній частині (запозичення від КМ, ККА -?)

Поховання 15. Окреме поховання в ямі, зорієнтоване по лінії захід-схід.

Супровідний інвентар: 1) серпоподібний ніж (?); 2) серцеподібний наконечник стріли; 3) скребок; 4) дві мідні сережки; 5) дві овальні фаянсові намистини.

Поховання 16. Аналогічне попередньому. Супровідний інвентар: 1) струнка двовуха амфора, оздоблена відтисками шнура; 2) бочкоподібна посудинка з трьома гудзками під краєм вінець; 3) глиняне прясло; 4) дві фаянсові намистинки (як сплющені кульки) [Glosik, 1968, s. 73–74].

Зберігається: в Люблінському музеї (відділ археології).

Література: Glosik, 1957, s. 662.

8. Рогалін (пов. Грубешів).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: сліди поселення.

Місцезнаходження: за 150 м від корита Західного Бугу на пагорбі всередині від між луками.

Дослідження: К. Куца, Є. Глосіка в 1961 р., розвідка.

Матеріали: фрагмент вінця яйцеподібної посудини, оздобленої шнуровими лініями (tabl. XIII, С, 7).

Діаметр вінець – 12 см.

Пункт II (В). Випадкові знахідки СК над Західним Бугом поблизу пункту № 1.

Поверхневі збори Я. Гурби 1961 р.

9. Скоморохи Мале (пов. Грубешів).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: цвинтар, на якому досліджено чотири поховання (раніше аматорами розкопано п'ять).

Місцезнаходження: на одному найвищих пагорбів, що мають назву Могили, поблизу р. Волиця.

Матеріали: Поховання 1. В кам'яній обставі, окреме безінвентарне поховання. Збереглися лише рештки черепа. Орієнтація: захід–схід.

Поховання 2. Парне поховання в кам'яній обставі. Скелети в позиції випростаній та сидячій, орієнтовані головами в напрямку захід–схід, схід–захід. Супровідний інвентар: 1) два разки намиста з мушлі та фаянсу біля одного скелета (tabl. XIII, F, 12); 2) кілька окремих прикрас з мушлі (tabl. XIII, F, 13); 3) крем'яний серцеподібний наконечник стріли. Останні знахідки були поблизу іншого скелета.

Поховання 3. Скелет частково обставлений камінням. Окреме поховання. Орієнтація: схід–захід. Знайдено намистину з мушлі.

Поховання 4. Скелет оточений камінням. Одиночне поховання. Орієнтація: схід–захід. Супровідний інвентар: 1) два амулети з ікол вепра (tabl. XIII, F, 10), один з отвором; 2) три серцеподібні наконечники стріл (tabl. XIII, F, 11), два пошкоджені з сірого кременю з білими крапинками; 3) дві мідні сережки; 4) кілька намистин з мушлів та фаянсу (tabl. XIII, F, 14).

Зберігається: археологічний відділ Muzeum Lubelskiego.

Література: Z. Slusarski, 1956 s. 97–100.

10. Стжижув (Strzyżów) (пов. Грубешів).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: скупчення поселень з похованнями людей і тварин на їх площі.

Місцезнаходження: на значній площі лесової тераси (гус. 20), що підноситься над долиною р. Західний Буг, на схід від цукрозаводу.

Ситуація: Багатошарова пам'ятка. Культурний шар СК виявляється в глибшій частині, а окремі знахідки – на поверхні.

Дослідження: широкомасштабні роботи проводилися в різних частинах пам'ятки, що має близько 300 м довжини. Центральну частину поселення досліджувала З. Подковінська в 1935–1939 рр. У західній та східній частинах розкопки проводив Я. Глосік у 1961 р. Крім того, тут відбувалися інші рятівні дослідження у верхніх ділянках західної частини пам'ятки (D) (гус. 20).

Матеріали: Опубліковані частково в “Materialy starożytnie” 1961 р. (Т. VII).

1. Яма 7 (30). Яйцеподібна посудина з короткою потовщеною шийкою, прикрашена доокружними відтисками шнура та короткими вертикальними відтисками (гус. 21). Діаметр вінець – 13,5 см, тулуба – 17,2 см, дна – 9,5 см, висота – 17,5 см.

У розкопах на глибині 0,2–0,6 м виявлено численні уламки яйцеподібних та вазоподібних посудин, прикрашених відтисками шнура. В частині поселення (В), яка досліджувалася 1961 року, відкрито 10 ям, а також два скупчення кераміки та мушель (гус. 23) [Głosik, 1968, s. 76–78].

Яма 1 (31) подібна до видовженого прямокутника, помітна була на глибині 85–90 см, вкопана в материк, звужувалася до дна (на глибині 1,8 м). В її заповненні виявлено кераміку, кістяні вироби (гус. 24), у тому числі вабик, шпильку, амулет, лощило (?) з отвором, частину шила, наконечник стріли, кістки тварин (серед них: корови – 27, свині – 10, вівці/кози, коня). Знайдено також уламки печини. Поряд з ямою були також фрагменти посуду [Głosik, 1968, s. 77–79], не виключено, від житла, розташованого поруч, або в яке входила яма.

Яма 2 (32). Діаметр – 1,2 м. Помічено на глибині 0,85 м. Заглиблювалася на 0,5 м (в материк на 0,35 м), звужувалася при дні. В ній були уламки посудин, кістяні шило та проколка, 29 кісток, у т. ч. корови – 22, свині – 5, вівці/кози – 2 [Głosik, 1968, s. 79–80].

Яма 3 (33). Округла у верхній частині, діаметр – 1 м. Читалася на глибині 0,5 м. В заповненні – вуглинки дров, кераміка. Глибина – 0,35 – 0,4 м. В ній знайдено уламки посуду, кістяна пластина з отвором (7 см довжини), кістяне шило довжиною 14,5 см, проколку, вістря (9,8 см довжини), 32 кістки, зокрема: корови – 19, свині – 5, вівці/кози – 4. Поряд з ямою також була кераміка [Głosik, 1968, s. 81–82].

Яма 4 (34). Має в плані форму кола діаметром 1,2 м. З’явилася на глибині 0,65 м. Заглиблена на 0,45 м. Дно плоске. В ній були великі уламки посуду СК, два кістяних шила, з них одне довжиною 6 см, інше – 5,8 см (обламане), кістки вівці/кози (4), корови (8).

Яма 5 (35) овальної форми, розмірами – 1,4x1,8 м. Виявлено на глибині 0,45 м. На дні мала розміри 70x80 см, тобто була підпрямокутною. Глибина її 0,8 м. На дні знайдено уламки верхньої частини посудин різної величини з діаметрами отворів 23, 14, 20 см, кістяну шпильку з широкою голівкою (10,8 см), плоску крем’яну сокирка (7,8 см довжини, ширина – 4 см, товщина – 1,3 см) [Głosik, 1968, s. 82–83].

Яма 6 (36). Круглої форми діаметром 0,8 м. Виявлено на глибині 0,8 м. Заглиблювалася в материк на 35 см. В ній знайдено великі фрагменти посудин діаметром 20, 26 см, кістяну проколку (3 см довжиною), кістки корови (11), свині (3), вівці/кози (1), вепра (1), близько 100 риб’ячих лусок родини коропових [Głosik, 1968, s. 83].

Яма 7 (37). Виявлено на глибині 0,85 м. Невеликих розмірів, слабо читалася. В ній були верхні частини вазоподібних та яйцеподібної посудини діаметрами 18, 19, 14 см, кістяний наконечник стріли (довжиною 4 см), уламок кістяного шила, з двох боків загострена (можливо, ретушер) кістяна проколка довжиною 8 см.

Яма 8 (38). Помічено в материку на глибині 2 м. Діаметр – приблизно 1,2 м. В заповненні виявлено кераміку, в тому числі верхні частини посудин яйцеподібної, бочкоподібної форми діаметрами 24, 20, 12 та 9 см зі слідами протирання на поверхні, досконало виготовлена кістяна шпилька з дводільною голівкою та отвором (8 см довжини), дві кістяні проколки (одна з них має 8 см довжини, інша – 10,3 см), фрагмент підвіски з ікла кабана, підтрикутний наконечник списа з виділеним черенком (довжиною 15 см та шириною 3,8 см).

Яма 9 (39) мала овальну форму, розмірами – 2,5x3,5 м. Зафіксована на глибині 0,85 м. Глибина її – 1,7 м (або 2,8 м від поверхні землі). В ній знайдено уламки верхніх частин S-подібної, широковідкритої посудин, кістяна проколка, уламок долота з кістки довжиною 6 см, кістяне шило довжиною 8 см, уламок шпильки з наміченим отвором, уламки 2 доліт, один з них з лінією орнаменту, фрагмент добре вигладженого прясла (діаметр – 5,6 см, товщина – 2,3 см), уламок серпа (ножа), цілий крем’яний серп (ніж) довжиною 12 см, шириною 3,2 см, товщиною 1,2 см. Зібрано 36 фрагментів різних кісток тварин: корови (10), свині (7), вівці/кози (15), вепра (1), а також 50 стулок перловиці, вуглинки дров [Głosik, 1968, s. 85–87].

Яма 10 (40) круглої форми, діаметром 3,3 м. Читалася на глибині 0,45 м, заглиблена до 0,45 м. В ній були уламки кількох посудин з діаметрами вінець 12, 20,5 см, два амулети з ікол вепра (довжиною 9,3 та 8,3 см), лощило (8 x 12 см), уламок шила, ріжуче знаряддя з кременю (5 см довжини), 42 кістки: корови (21), свині (15), вівці/кози (4), коня (2).

У скупченні А (на глибині 1,1 м) виявлено велику кількість стулок перловиць, уламки двох посудин вазоподібних та яйцеподібної форми.

Скупчення В було рештками відкритого вогнища (печина, вуглики), воно відкрите на глибині 1 м. Поряд знайдено уламки посудин різної розміру й форми. Ймовірно, це були рештки житлових споруд. Подібні скупчення матеріалів СК відкрито й на інших ділянках [Głosik, 1968, s. 86–88].

У розкопі С (5x5 м) виявлено яму 11 (41) на глибині 0,4 м. На глибині 0,85 м вона набрала овальної форми діаметром 1,2 м. Дно заглиблене від поверхні землі на 1,6 м. В ній були фрагменти верхніх частин шести посудин переважно коричневого кольору (діаметрами 18 см, 20 см) з прогладженою або злегка протертою поверхнею із зовнішнього боку. В тісті є домішка жорстви. Крім цього, знайдено кістяне шило довжиною 10,5 см та кістяну проколку, 48 фрагментів кісток, зокрема: корови (29), свині (5), вівці/кози (11), оленя (2), гусей (1).

У розкопі D у 1961 р. відкрито поховання (?) 1 (42) в ямі, дуже пошкоджене. В ній (в ямі) були уламки великої посудини діаметром 17,4 см та інші знахідки.

На поверхні поселення зібрано ножі, скребки, уламки наконечників списів, пластини зі слідами обробки, серпоподібні “pilkі” – серпи.

У похованні 1 (5), за інформацією З. Подковінської, знайдено рештки великої дитини, що лежала на лівому боці з підігнутими ногами на дні великої ями під кістками та мушлями.

Поховання 2 (8). Поховання малої дитини, яка лежала на лівому боці із зігнутими ногами. На грудях було більше 20 кістяних біконічних намистин.

Поховання 3 (9). Похований дорослий чоловік. Скелет знаходився на дні великої ями на правому боці головою на північ, ноги випростані. Біля нього були великий крем'яний кинджал, скребок на пластині, свердло, 6 наконечників стріл.

Поховання 4 (17). Скелет знаходився в сидячій позі, без інвентарю.

Література: Głosik, 1968, s. 88–90; Gardawski. *Mater. staroż.*, t. V, s. 118–119; Głosik, *Mater. staroż.*, t. VII, s. 111–163; Głosik, 1959, s. 187–191; Głosik, 1961; Podkowińska, 1961, s. 39–80.

11. Уханс (пов. Грубешів).

Характер пам'ятки: сліди поселення.

Місцезнаходження: на території села.

Матеріали: В ямі 1 знайдено цілу посудину овальної форми з двома вухами, прикрашену у верхній частині відтисками шнура.

Зберігається: Перед Другою світовою війною була в музеї Любомирських у Львові.

Література: Sulimirski T. *Polska przedhistoryczna.* – Londyn, 1957–1959. – Cz. II. – S. 234. – Fig. 57.

12. Вербковіце–Которув (пов. Грубешів).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: випадкові знахідки.

Місцезнаходження: на пагорбі біля мосту між селами Которув та Маліце.

Дослідження: Т. Пьонткі-Домбровської, Т. Ліани в 1960 р.

Матеріали: верхня частина широковідкритої посудини овальної форми, діаметр вінець – 18 см.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: Dąbrowska-Pętko T., Liana T. *Wiad. arch.* – 1962. – T. XXVIII. – S. 142.

13. Волайовіце (пов. Грубешів).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: поселення (?).

Місцезнаходження: на узвишші (пагорбі) біля торфовищ в Колонії Волайовіце.

Дослідження: А. Жуковської-Узарович (в 1962 р.) та Є. Глосіка.

Матеріали: Випадкові знахідки з культурного шару. На глибині 0,2–0,8 м – уламки посуду різних розмірів, у тому числі – кілька виробів діаметром вінець 18 см.

Література: Uzarowiczowa, 1964, s. 398, 399; Głosik, 1968, s. 91.

Пункт 2.

Характер пам'ятки: поселення.

Місцезнаходження: Ймовірно, із західного боку с. Волайовіце.

Дослідження: Я. Ковальчик та Є. Глосік у 1956, 1962 рр.

Матеріали: з ями (?) 1 походить вазоподібна посудина з чотирма вухами. Діаметр вінець – 25 см, дна – 16 см, висота – 24 см. Крім того, А. Слабчинським зібрано біля села кераміку, крем'яні знаряддя, у тому числі серп довжиною 12 см, чотирибічну сокирку (довжина – 4,5 см, товщина – 1,8 см, ширина – 2,8 см).

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: Głosik, 1957, s. 662; Głosik, 1968, s. 92; Gardawski, Rajewski, 1956, s. 104–111; Głosik, 1960, s. 406.

14. Зосін (пов. Грубешів).

Пункт 1.

Характер пам'ятки: випадкові знахідки.

Місцезнаходження: на полях с. Зосін, біля мосту через р. Західний Буг на невеликому підвищенні.

Дослідження та матеріали: У 1961 р. Є. Глосіком зібрано кераміку ВЛК, КЛП, шнурової кераміки, СК.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: Głosik, 1968, s. 94.

Волинь та Волинське Полісся

15. с. Черників Володимир-Волинського району Волинської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: цвинтар; поховання, знищені під час оранки в 30-ті роки ХХ ст.

Місцезнаходження: на полі поблизу р. Західний Буг, навпроти розкопок у Стжижові. Тут виявлено також матеріали ВЛК.

Матеріали: Поховання 1 (пошкоджене). Знайдено амфору (?) діаметром 22 см, кубок, звужений біля вінець (діаметр верху – 8,5 см, дна – 4,5 см, висота – 8 см), прикрашений горизонтальними відтисками шнура на шийці.

З інших поховань збереглися верхні частини посудин. Матеріали передані археологічній експедиції, яка працювала у Стжижові.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: Głosik, 1962, s. 132; Podkowińska, 1960, s. 76, 77; Археологічні пам'ятки, 1982, с. 56.

16. с. Чудви Костопільського району Рівненської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: Сліди поселення на дюні.

Місцезнаходження: в долині р. Горинь на терасі лівого берега на південь від села.

Матеріали: Знайдено багато крем'яних виробів, кераміки, які концентрувалися в семи скупченнях.

Кераміка СК відзначається невеликими розмірами: діаметри вінець – 12, 14, 16 см.

Дослідження: І. Шойер-Савицької 1926 р.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: Głosik, 1968, s. 94–95; Pasternak, 1937, s. 256; I. Sawicka, 1927, s. 208; Sunkalowski, 1961, s. 42, 46, 64; Głosik, 1962, s. 132.

17. с. Городок Рівненського району Рівненської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: Залишки поселення

Матеріали: Більшість зібраних матеріалів загинула під час війни. Збереглася амфора з двома вухами.

Висота її – 26,8 см, діаметр дна – 12,8 см, вінець – 10,4 см.

Дослідження: проводив, ймовірно, Я. Фітцке.

Зберігається: Рівненський краєзнавчий музей, Інв. номер 3539/105.

Пункт II (?).

Матеріали: різні фрагменти СК.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: Свешніков, 1962, с. 52; Sunkalowski, 1961, s. 42; Głosik, 1962, s. 135, 136.

18. с. Гридки Ковельського району Волинської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: Сліди поселення. Випадкові знахідки.

Місцезнаходження: Дюна при дорозі з Секуні до Гридок на схід від села

Матеріали: зібрано кераміку ВЛК, КЛП, СК. Знайдено заготовку крем'яної сокири.

Дослідження: О. Цинкаловський 1934 р.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: Głosik, 1968, s. 98; Sunkalowski, 1961, s. 42; Głosik, 1962, s. 137, 138; Археологічні пам'ятки, 1982, с. 56, 57.

19. с. Ізів Володимир-Волинського району Волинської області.

Характер пам'ятки: Випадкові знахідки.

Місцезнаходження: Підвищення над р. Західний Буг

Матеріали: О. Цинкаловський 1934 р. зібрав кераміку КЛП, СК.

Література: *Synkalowski, 1961, s. 42; Głosik, 1962, s. 137, 138; Археологічні пам'ятки, 1982, с. 56.*

20. с. Костянець Дубнівського району Рівненської області.

Пункт 1. Урочище Лиственщина

Характер пам'ятки: Сліди поселення

Місцезнаходження: за 1 км на південний схід від с. Костянець

Матеріали: Зібрано матеріали СК на поселенні ТК. Знайдено кілька уламків овальної та вазоподібної посудин.

Дослідження: І. Свешніков у 1947 р.

Зберігається: в Інституті українознавства ім. Крип'якевича НАН України у Львові

Література: *Głosik, 1962, s. 142–143; Свешников, 1952, с. 131.*

21. с. Кречів Іваничівського району Волинської області.

Характер пам'ятки: залишки поселення та поховання.

Місцезнаходження: велике підвищення на березі Західного Бугу за 100 м від русла річки та за 1,6 км на північний схід від с. Кречів – навпроти костелу в Крилові.

Матеріали: Зібрано 11 фрагментів посуду СК, у тому числі вінець. На підвищенні був розкопаний курган (?), з якого походять: верхня частина овальної посудини, п'ятибічна кам'яна сокира довжиною 11,7 см, товщиною 4 см, шириною 4,5 см, діаметр отвору – 1,8 см,

Дослідження: О. Цинкаловський 1933 р.

Література: *Głosik, 1962, s. 144–145; Археологічні пам'ятки, 1982, с. 52.*

22. с. Лежниця Іваничівського району Волинської області.

Пункт. Урочище Чуб.

Характер пам'ятки: сліди поселення

Місцезнаходження: велике підвищення над Західним Бугом. Берег тут обривистий, поряд протікає струмок. На схід від цього місця розташоване с. Лежниця.

Матеріали: Зібрано матеріали КЛП, ТК. Знайдено три фрагменти кераміки СК.

Дослідження: О. Цинкаловський у 1933–1934 рр.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: *Synkalowski, 1961, s. 43; Głosik, 1962, s. 147–148, tabl. IX:3–4; Археологічні пам'ятки, 1982, с. 52; Sulimirski, 1968. p.158; Пелещитин, 1966, с.146; Свешніков, 1974, с.120 (карта).*

23. с. Литовеж Іваничівського району Волинської області.

Характер пам'ятки: сліди поселення

Матеріали: Фрагмент верхньої частини посудини з S-подібним профілем (діаметр вінець – 12 см), уламок підциліндричного вінця діаметром 12,5 см

Дослідження: Розвідки О. Цинкаловського у 1933 р.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: *Synkalowski, 1961, s. 43; Археологічні пам'ятки, 1982, с. 52.*

24. с. Млинська Володимир-Волинського району Волинської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: випадкові знахідки.

Матеріали: На дюні О. Цинкаловським у 1934 р. проведені збори матеріалів. Знайдено великі фрагменти верхніх частин посудин (діаметри вінець – 18 см, 18 см, 16 см), плоске прясло з пролощеною поверхнею діаметром 4 см, товщиною 1,5 см, десять знарядь та відходів виробництва, у тому числі ніж довжиною 13 см, шириною 3,2 см.

Дослідження: Розвідки О. Цинкаловського 1934 р.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: *Głosik, 1968, s. 99; Materiały starożytne, 1968, t.11, s.99; Свешніков, 1974, с.120*

25. с. Новосілки Володимир-Волинського району Волинської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: сліди поселення

Місцезнаходження: дорога з Новосілок до Хотешова.

Матеріали: О. Цинкаловським у 1934 р. підібрані фрагменти посуду СК.

Література: Głosik, 1962, s. 160; Głosik, 1968, s. 101.

26. с. Ставок Луцького району Волинської області.

Пункт. урочище Вигаданка.

Характер пам'ятки: поселення з похованнями.

Місцезнаходження: мис висотою до 15 м на правому березі Стиру, розташований на захід від дороги Дубно–Луцьк та за 1,5 км від села. З південно-західного боку протікає потічок. Поселення розташоване за 1,5 км на захід від неіснуючого с. Ставок.

Пам'ятка одношарова – СК. Культурний шар знаходиться на глибині 1,8–2,35 м від поверхні. Розкопками 1955 р. виявлено овальну землянку та господарську яму. У 1971 р. відкрили п'ять господарських ям. Пам'ятка знищена кар'єрними роботами цегельного заводу.

Матеріали: Під час розкопок виявлено два поховання. У 1955 р. виявлено рештки дорослого чоловіка, що лежав на правому боці (скорчено), головою на схід. Біля нього знайдено уламки посуду, фрагмент пластини, крем'яний ніж.

У похованні, відкритому в 1971 р. кістяк лежав на спині із зігнутими ногами, головою на захід. Поряд знайдено кістяну проколку, крем'яний ніж, вістря списа, наконечник стріли, фрагмент амфори.

Матеріали зберігаються: в Інституті українознавства НАН України.

Дослідження: Розвідка Ю. Захарука 1952 р., розкопки Ю. Захарука 1955 р. (128 мІ) та І. Свєшнікова 1971 р. (150 мІ).

Література: Захарук, 1961, с. 22–41; Захарук, 1957, с. 39; Materiały starożytne, 1962, t.8, s. 11; Materiały starożytne, 1968, t. 11, s. 100, rys.12, tabe XII, A; Sulimirski, 1968, p.168; Свєшніков, 1974, с.121, 127.

27. Торчин Луцького району Волинської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: цвинтар, що складався з 19 поховань, досліджених Я. Фітцке в 1937 р..

Література: Fitcke, 1938, s.26, 27.

28. с. Тур Ратнівського району Волинської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: випадкові знахідки на дюні.

Матеріали: підібрано фрагмент верхньої частини стрункої посудини.

Дослідження: Е. Рюгле в 1935 р. (Розвідкою Г. Охріменка у 2003 р. виявлено кераміку СК (кілька фрагментів) на південно-західному березі озера Тур).

Зберігається: в РМА у Варшаві та Волинському краєзнавчому музеї.

Література: Głosik, 1962, s. 168, 169.

29. Хутір Валентинів Луцького району Волинської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: поховання (цвинтар), виявлене під час земляних робіт у 1937 р.

Матеріали: поховання 1. Скелет було вміщено в яму. Знайдено посудину овальної форми з двома вухами. Верхня частина прикрашена гусеничним орнаментом у вигляді з'єднаних півкіл. Другий виріб – з циліндричною шийкою, оздобленою горизонтальними відтисками шнура. Виявлено також миску з двома вушками, верхня частина якої прикрашена горизонтальними та вертикальними відтисками шнура, укладеними в чотирикутники.

Дослідження: Я. Фітцке в 1937 р.

Зберігається: Дві посудини у Волинському краєзнавчому музеї.

Література: Fitcke, 1937; Sulimirski, 1957–1959, s. 235, rys. 58.

30. м. Володимир-Волинський Волинської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: сліди поселення

Місцезнаходження: поблизу міста, південно-східна частина над р. Луга.

Матеріали: О. Цинкаловським знайдено верхню частину посудини діаметром 18 см. Там само у 90-их роках ХХ ст. знайдено дві амфори

Зберігається: в РМА у Варшаві та музеї м. Володимир-Волинський

Література: Głosik, 1962, s. 170.

31. с. Вишків Луцького району Волинської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: сліди поселення

Місцезнаходження: Підвищення на правому березі Стиру обабіч дороги з Луцька

Матеріали: Зібрані К. Пшемиським у 1928 р. на поверхні та в обриві берега.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: Głosik, 1962, s. 171, 172, tabl. XXVIII:3, 5, 8; Археологічні пам'ятки, 1982, с. 55;

Materiały starożytne, 1962, t.8, s. 171; ZOW, 1936, XI, z.12.

32. с. Забороль Рівненського району Рівненської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: сліди поселення

Місцезнаходження: пагорб (курган?) на полях над Горинню

Матеріали: СК та інші, зібрані М. Барановським у 1934 р.

Пункт 2.

Характер пам'ятки: поховання в лісі

Матеріали: знайдено уламок кераміки СК.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: Głosik, 1962, s. 172, 173; Głosik, 1968, s. 101.

33. с. Здовбиця Здолбунівського району Рівненської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: сліди поселення поблизу села

Матеріали: зібрані Є. Новіцьким у 1925 р. Серед них уламки вазоподібної посудини (діаметр вінець – 14 см), біконічне глиняне прясельце діаметром 3,5 см, товщиною 2 см.

Зберігаються: в РМА у Варшаві.

Література: Głosik, 1962, s. 176, tabl. XXXII:4.

Пункт 2.

Характер пам'ятки: сліди поселення на території колгоспу.

Матеріали: у землянці ГЗК знайдено посудину СК. Поряд були поховання ГЗК у кам'яних скринях.

Дослідження: І. Свешніков у 1957–1958 рр.

Зберігається: в РМА у Варшаві.

Література: Свешников, 1961, с. 55, рис. 20, 18.

34. с. Зимно Володимир-Волинського району Волинської області.

Пункт 1.

Характер пам'ятки: сліди поселення

Місцезнаходження: північно-західна окраїна села (?)

Матеріали: Знайдено маленьку посудину бочкоподібної форми (діаметр вінець – 7,2 см, тулуба – 7,3 см, дна – 6 см, висота – 5,8 см), прикрашену відтисками шнура, наколами.

Дослідження: О. Цинкаловський у 1934 р.

Література: Cynkałowski, 1961, s. 45, 46; Głosik, 1962, s. 177, tabl. XXX: 2; Głosik, 1957, s. 647.

35. с. Диків Рівненського району Рівненської області.

Місцезнаходження: підвищення на правому березі р. Стубла

Дослідження: збори К. Пшемиського в 1937 р.

Зберігалися: в музеї Волинського Товариства Приятелів Наук у Луцьку

Література: Fitcke, 1937.

36. с. Оленів (с. Оленено) (Камінь-Каширський р-н)

Місцезнаходження: на лівому березі Стиру.

Матеріали: Збори С. Стемпковського в 1939 р. включали кераміку, крем'яні, кам'яні знаряддя.

Література: Cynkałowski, 1961.

37. с. Старий Мильськ Здолбунівського району Рівненської області.

Матеріали: зібрано кераміку КЛП, СК.

Дослідження: нотатки Т. Сулімірського.

Література: Głosik, 1968, s. 101, 102.

38. с. Яструбичі Радехівського району Львівської області.

Характер пам'ятки: поселення.

Місцезнаходження: за 2 км на південний схід від села, на піщаній дюні серед болота, в урочищі “Біла гора”.

Дослідження: розвідки учнів школи с. Новий Витків під керівництвом Симферовської у 1962 р.

Література: Археологічні пам'ятки Прикарпаття і Волині, 1982, с. 51; Свешніков, 1974, с. 120 (карта); Свешніков, 1976, с. 68.

39. с. Вільхове (кол. Ульвівок) Сокальського району Львівської області.

Характеристика пам'ятки: поселення.

Місцезнаходження: в урочищі “За гумном” поблизу села

Дослідження: розкопки Т. Сулімірського у 1930 р.

Матеріали зберігаються: в ЛІМ

Література: Brik, 1930, s. 91-92; Cynkałowski, 1961, s. 45; Suliwirski, 1968, p. 160; Свешніков, 1971, рис. 83; Свешніков, 1976, с. 72-73.

40. с. Ромош Сокальського району Львівської області.

Характеристика пам'ятки: поселення

Місцезнаходження: на правому березі Західного Бугу в урочищі Димниця поблизу села.

Дослідження: В. Барана 1954 р., І. Свешнікова 1966 р., В. Ауліха 1967 р. Матеріали зберігаються: в Інституті українознавства НАН України.

Література: Свешніков, 1974, с. 121; Свешніков, 1976, с. 75.

41. с. Скоморохи Сокальського району Львівської області.

Характеристика пам'ятки: ґрунтове поховання, знищене оранкою. З нього походить мідна сокира та прикраси з міді. Матеріали втрачені.

Література: ZOW, 1951, t.20, s.67 67; Свешніков, 1976, с. 75.

42. с. Новосілки Горохівського району Волинської області.

Характеристика пам'ятки: поселення.

Місцезнаходження: на окраїні села поблизу дороги до Хотячева.

Дослідження: розвідка О. Цинкаловського 1934 р.

Матеріали зберігаються в РАМ – Варшава.

Література: Materiały starożytne, 1962, t. 8, s. 159.

43. с. Коршів Луцького району Волинської області.

Характеристика пам'ятки: поселення

Місцезнаходження: нижні шари городища періоду давньої Русі.

Дослідження: розкопки З. Карпінської у 1934-1936 рр., Я. Фітцке 1937 р., З. Леського 1938 р.

Література: ZOW, 1936, t. XI, z. 12, s.161; Leski, 1938, s. 22, 23, Свешніков, 1974, с. 120 (карта).

44. смт. Торчин Луцького району Волинської області.

Характеристика пам'ятки: поселення

Місцезнаходження: на східній окраїні селища, на лівому підвищеному березі р. Сарни обабіч дороги до Луцька.

Дослідження: у 1965 р. М. Пелецишиним розкопано 180 мІ площі. Виявлено овальну землянку та дві господарські ями. Площа поселення: 70х259 м.

Література: Пелецишин, 1971, с. 98-104; Свешніков, 1971, с. 297; Свешніков, 1974, с. 124; Археологічні пам'ятки, 1982, с. 55.

45. Луцьк–Гнідава Луцького району Волинської області.

Місцезнаходження: на високому лівому березі р. Стир в урочищі Гнідавська церковна гірка (територія с. Рованці).

Характеристика пам'ятки: групове (родинне?) поховання.

Дослідження: М.Матвієнка 1967 р. виявлено поховання п'яти осіб: чоловіка, жінки, трьох дітей. Біля них були дарунки: амфора, миска, крем'яний серп, ніж, прикраси з черепашки, кісток тварин.

Література: Свешніков, 1974, с.127; Археологічні пам'ятки, 1982, с. 55.

46. с. Сьомаки Луцького району Волинської області.

Характеристика пам'ятки: поховання (ґрунтове).

У 1938 р. біля (або на території) села виявлене поховання. В ньому знайдено два великі скроневі кільця у формі листка. Одне з них зберігається в Львівському історичному музеї.

Література: Свешніков, 1971, с.124, рис.49; Археологічні пам'ятки, 1982, с. 55.

1. Głosik J. *Kultura strzyżowska* / J. Głosik // *Materiały starożytne*. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład narodowy im. Ossolińskich, 1968. – T. 11. – S. 7–117.

2. *Археологічні пам'ятки Прикарпаття і Волині доби бронзи та раннього заліза* – К. : Наук. думка, 1982. – 193 с.

3. Свешников И. *Памятники культур инуровой керамики у села Здолбича (УССР)* // *Краткие сообщения Института Археологии АН СССР*. – М., 1961. – № 85. – С. 55.

Юрій МАЗУРИК (Луцьк)

ПРО ОХОРОНУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Місто Луцьк було внесено до списку історичних населених місць України у 2001 році¹, що поклало додаткові вимоги до органу місцевого самоврядування по забезпеченню правового регулювання в частині збереження історичного середовища. Керуючись вимогами ст. 3, 5, 6 Закону України “Про охорону культурної спадщини”, Постанови Кабінету Міністрів України від 26.07.2001 N 878, рішення Волинської обласної ради від 10.10.2007 № 15/7 було прийнято розпорядження міського голови від 21.02.2007 і в штат департаменту містобудування введено посадову одиницю головного спеціаліста з питань охорони культурної спадщини². У липні цього ж року був оголошений конкурс на заміщення цієї вакантної посади. З вересня 2007 року була розпочата робота головного спеціаліста з питань охорони культурної спадщини.

З травня 2008 року при департаменті містобудування та архітектури було створено відділ охорони культурної спадщини, спеціально уповноважений орган охорони культурної спадщини місцевого самоврядування, у складі посадових осіб: начальника і головного спеціаліста.

У грудні 2008 року відділ був переведений до департаменту культури та збереження історичної спадщини Луцької міської ради, який діяв до реорганізації департаменту у 2011 році. З цього року відділ функціонує у складі управління культури Луцької міської (Додаток 1).

За сім років роботи було розроблено та прийнято 8 міських цільових програм (Додаток 2).

Першочерговою міською цільовою програмою для Луцька, як історичного населеного місця є визначення меж та режимів використання історичних ареалів. Згідно вимог Порядку визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на території історичних ареалів населених місць³ необхідно: скорегувати розроблений в 1985 році історико-архітектурний опорний план⁴ і на основі скорегованого опорного плану розробити і затвердити у встановленому порядку: границі історичного ареалу; границі і режими використання зон охорони пам'яток; місцеві правила забудови тощо. Але через відсутність коштів програма не профінансовувалась.

Протягом 2008 і 2012 років виготовлено та встановлено 30 охоронних дошок (Додаток 3 і 4).

У 2012 році виготовлено 16 паспортів на об'єкти культурної спадщини міста (Додаток 5).

У 2013 році була проведена інвентаризація історичної забудови міста Луцька та виготовлена облікова документація (облікова картка, коротка історична довідка, акт технічного стану) на 16 щойно виявлених об'єктів культурної спадщини міста (Додаток 6).

Відділом проводиться систематична науково-дослідна робота для підготовки історичних довідок зокрема про:

– Церкву св. Параскеви П'ятниці (XVI–XVIII ст.) на території П'ятницької гірки (сквер на вул. П'ятницька гірка)⁵;

– Пам'ятник «Розстріляним дівчатам» (Штальноппенська трагедія, квітень 1945 р.);

– Пам'ятний знак увічнення пам'яті українців із земель історичної Волині: Холмщини, Підляшшя. (депортованим українцям у 1946 р.);

– Пам'ятник на згадку про загиблих воїнів під час Першої світової війни (1914–1918 рр.);

– Пам'ятник Миколі Теодоровичу (1856–1917 рр.);

– Щодо встановлених пам'ятників, пам'ятних знаків, меморіальних дошок польської національної пам'яті на території м. Луцька;

– Локалізації місцезнаходження головних квартир Другої Західної і Третьої Резервної армій у м. Луцьку (з нагоди 200-річчя подій 1812 року)⁶

Силами відділу було розпочато збір і аналіз джерел та історіографії, згідно першого етапу план-проспекту теми: «Некрополі Луцька»⁷.